

УДК 378.147.091.33:37.041:004(045)(477)

Тетяна ЧЕТВЕРИКОВА,
викладач інформатики
кафедри природничо-математичних дисциплін
Луцького педагогічного коледжу

Олена КЛЕХО,
викладач інформатики
кафедри природничо-математичних дисциплін
Луцького педагогічного коледжу

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто особливості активізації пізнавальної діяльності студентів педагогічного коледжу засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Окреслено основні напрями використання ІКТ куратором групи у виховній роботі зі студентами, зокрема наведено приклади сервісів, а також методику їх використання.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, пізнавальна діяльність, виховна робота, самоосвіта, самовиховання, розвиток, інтернет-технології, онлайн-сервіси.

В статье рассмотрены особенности активизации познавательной деятельности студентов педагогического колледжа средствами информационно-коммуникационных технологий. Представлены основные направления использования ИКТ куратором группы в воспитательной работе со студентами, в частности приведены примеры сервисов, а также методика их использования.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, познавательная деятельность, воспитательная работа, самообразование, самовоспитание, развитие, интернет-технологии, онлайн-сервисы.

The article deals with the peculiarities of activating the cognitive activity of students of the pedagogical college by means of information and communication technologies. The importance and main directions of the use of ICT in the educational work of the curator of the group have been identified. Examples of services and methods of their use in educational work with the list of references to these resources are given.

Key words: information and communication technologies, cognitive activity, educational work, self-education, self-education, development, Internet technologies, online services.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства та в умовах оновлення освіти в Україні набувають актуальності питання підготовки студента до активної діяльності в інформаційному суспільстві, а також формування їх готовності до навчання впродовж життя.

Прикметно, що викладачі, які працюють із молоддю в умовах сьогодення, жодним чином не повинні відставати від своїх учнів, тобто бути всесторонньо «підкованими» щодо застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), будуючи процес навчання та виховання таким чином, щоб він забезпечував, поряд із засвоєнням навчального матеріалу, формування відповідних технологічних та інформаційних умінь і навичок, які застосовуються в різних життєвих ситуаціях: навчальних, виробничих, особистих.

Сучасні студенти – мобільні, обізнані у сфері цифрових технологій, однак використання сервісів мережі Інтернет у них зазвичай зводиться лише до спілкування та обміну інформацією, а також пошуку цілі інформації. Зважаючи на це, завдання куратора – спрямувати студента до самостійного здобування знань, продемонструвати можливість використання ІКТ як у повсякденному житті, так і в майбутній професійній діяльності.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблему пізнавальної діяльності особистості різними засобами навчання розглядали чимало дослідників. Так, пізнавальну активність досліджували такі вчені-педагоги та психологи, як Д. Богоявленська, Л. Божович, Л. Виготський, П. Гальперін, Л. Головань, В. Давидов, О. Запорожець, М. Ігнатенко, Г. Костюк, В. Котирло, Р. Лемберг, О. Леонтєв, Л. Лісіна, В. Лозова, О. Матюшкін, М. Махмутов, Н. Менчинська, В. Моляко, Н. Половникова, С. Рубінштейн, Н. Талізін, О. Чебікін, Т. Шамова, М. Шкіль, І. Якиманська та ін. Їх наукові доробки були спрямовані насамперед на визначення структури та видів пізнавальної активності [6], а також її взаємозв'язків із певними видами діяльності [2; 5]. При цьому варто зауважити, що вчені зазвичай характеризують пізнавальну активність дітей старшого шкільного віку [4; 6], при цьому така категорія, як «студенти», розглядається ними значно рідше [6, с. 347-351].

Щодо основних теоретико-методологічних засад упровадження ІКТ в освітній процес, то їх представлено у працях В. Бикова, М. Жалдака, Ю. Жука, М. Згуровського, В. Кухаренко, Ю. Машбиця, Н. Морзе, С. Христочевського [5, с. 49].

Зауважимо, що питання використання ІКТ у виховній роботі науковцями докладно не розглядалося, а отже, потребує ґрунтовного аналізу.

Мета статті – окреслити особливості використання засобів ІКТ у роботі куратора групи зі студентами педагогічного коледжу; ознайомити з можливостями окремих сервісів мережі Інтернет із метою формування пізнавальної діяльності студентів – майбутніх учителів початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Пізнавальна діяльність – це процес відображення у психіці людини предметів та явищ навколишньої дійсності, на основі чого формуються знання, виникають цілі та мотиви діяльності. Пізнавальна діяльність студента передбачає вміння визначати мету, планувати, аналізувати, прогнотувати свою подальшу діяльність. При цьому студент, отримуючи певну інформацію, перетворюється на активного суб'єкта реалізації виховної діяльності, самостійно здійснює пошук нових знань, вирішує нестандартні завдання, творчо міркує, отримуючи інтелектуальну насолоду від процесу пізнання.

Інформаційно-комунікаційні технології – це засоби, які поєднують у собі певне програмне забезпечення та інтернет-ресурси, що використовуються з метою збирання, отримання, накопичення, збереження, обробки, аналізу та передачі інформації в організованій структурі. До сучасних ІКТ відносять інтернет-технології, мультимедійні програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення, електронні посібники та підручники, системи дистанційного навчання (комп'ютерного супроводу) [1, с. 149].

Використання ІКТ у ході організації виховної роботи зі студентами достатньою мірою впливає на їх пізнавальну діяльність, підвищує рівень самостійності, мотивує до творчого пошуку.

Зважаючи на вищевикладене, інформаційно-комунікаційні технології у виховній роботі можна застосовувати як:

- засоби, що вдосконалюють процес навчання;
- інструмент пізнання навколишньої дійсності та самопізнання;
- інформаційно-методичне забезпечення й управління освітнім процесом;
- засоби комунікації та автоматизації процесу обробки результатів експерименту й управління;
- засоби автоматизації процесів контролю і корегування результатів діяльності, тестування і психодіагностики;
- засоби організації інтелектуального дозвілля [8, с. 175].

Проаналізувавши досвід організації виховної роботи кураторів груп нашого педагогічного коледжу, виокремимо такі основні переваги використання ІКТ:

- формування вмінь студентів працювати з інформацією (здійснювати її пошук, поширення та критичне осмислення);
- підвищення рівня сприйняття матеріалу на основі використання моделювання, візуалізації та наочності;
- можливість урізноманітнення форм проведення виховних годин;
- розвиток самостійної навчально-дослідницької діяльності студентів;
- сприяння самоосвіті та самовдосконаленню студентів.

Як відомо, виховна діяльність студента – майбутнього вчителя є складовою його професійної підготовки, а отже, передбачає його «входження» в умови, близькі до майбутньої професійної діяльності.

Визначимо основні напрямки використання ІКТ у виховній роботі зі студентами:

I. Пізнання нового, самоосвіта, саморозвиток.

Здійснювати пошук і відбір інформації, критично її осмислювати – неабияке вміння для сучасної молоді людини. Завдання ж куратора при цьому – мотивувати студентів до самоосвітньої діяльності, пізнання нового через ознайомлення і використання сучасних онлайн-ресурсів, як-от: віртуальні екскурсії та подорожі музеями світу (<http://open-ua.com/ua>); розвивальні канали на сервісі YouTube (TED-Ed, Qwerty); ресурси для читання (проекти Гутенберг та Discoveric, Музей фактів); дистанційні масові онлайн-курси (Prometheus, Coursera, EdEra, Всеосвіта, BYM online); ресурси для самопізнання (<http://prof.osvita.org.ua/>) тощо.

Сучасні сервіси для діагностичного тестування молоді, зокрема виявлення їх смаків, уподобань, побажань, інтересів, сприяють не лише вчасному запобіганню проявів негативної поведінки, а й неабияк зацікавлюють студентів, зокрема різноманітні соціологічні та психологічні опитування на основі ІКТ передбачають оперативну обробку та систематизацію результатів.

Слід зауважити, що деякі інтернет-матеріали містять інформацію, яка може впливати на порушення психіки, зміну життєвих позицій та ціннісних орієнтирів, світогляд молоді [2, с. 113]. Зважаючи на це, варто навчити студентів «фільтрувати» інформацію, протидіяти небажаним формам та способам впливу, формувати критичне мислення.

II. Планування та реалізація спільної діяльності в групі.

Означений напрям використання ІКТ у виховній роботі передбачає залучення студентів групи до обговорення проблемних питань в інтернет-спільнотах, тематичних блогах, форумах, чатах.

Виконання спільних проектів щодо планування діяльності передбачає наявність:

- *органайзерів (месенджерів)* – програмного забезпечення, призначеного для зберігання в упорядкованому вигляді необхідної інформації та даних, що допомагають в організації та впорядкуванні контактів, спільного доступу до матеріалів, плануванні спільної діяльності над проектом та в реалізації колективної роботи (Google Календар, Microsoft OneNote, C-Organizer, Mozilla Sunbird, LeaderTask EverNote);
- *онлайн-дошки* (див. рис. 1) (<https://uk.padlet.com/>, <https://www.twiddla.com/>, <https://www.pinterest.com/>);
- *сервісів Google, Бімрікс24* (див. рис. 2), які дають змогу не лише зберігати і використовувати наявні файли, а й керувати доступом до них, здійснювати розподіл обов'язків та інформувати учасників групи;
- *веб-квестів* (<http://zunal.com/>).

III. Представлення результатів певної діяльності.

Візуалізація, представлення результатів діяльності дає змогу розвивати аналітичні й творчі здібності студентів, отримувати естетичне задоволення від результату, зацікавлювати молодь дослідницькою діяльністю, пізнанням нового, що спонукає її до творчої активності. На нашу думку, найбільш доречним буде створення:

- *мультимедійних матеріалів* (сервіси PowToon, Prezi, MS Power Point);
- *анкет* (Google-форми), *онлайн-опитувань*;
- *ментальних карт* (див. рис. 3) (<https://bubbl.us>; <http://www.xmind.net>; <http://freemind.sourceforge.net>; <http://www.mindjet.com>; <http://www.mindmeister.com>), що допомагають структурувати та класифікувати ідеї, а також є засобом для генерування ідей, вирішення завдань, ухвалення рішень;

Рис 1. Онлайн-дошка Padlet для розміщення та перегляду різноманітних публікацій

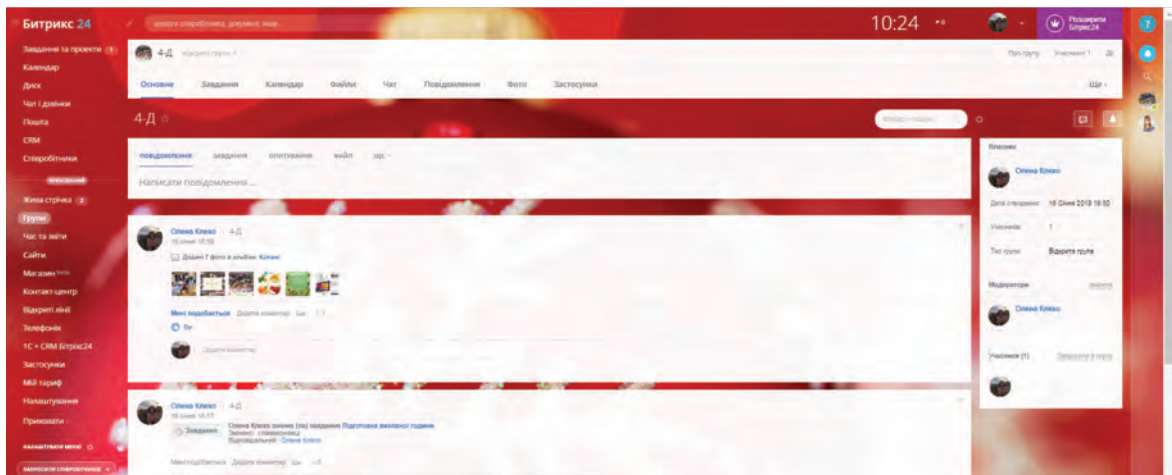

Рис. 2. Приклад використання сервісу Бітрікс24 для організації спільної підготовки заходів, створення чатів, завантаження файлів

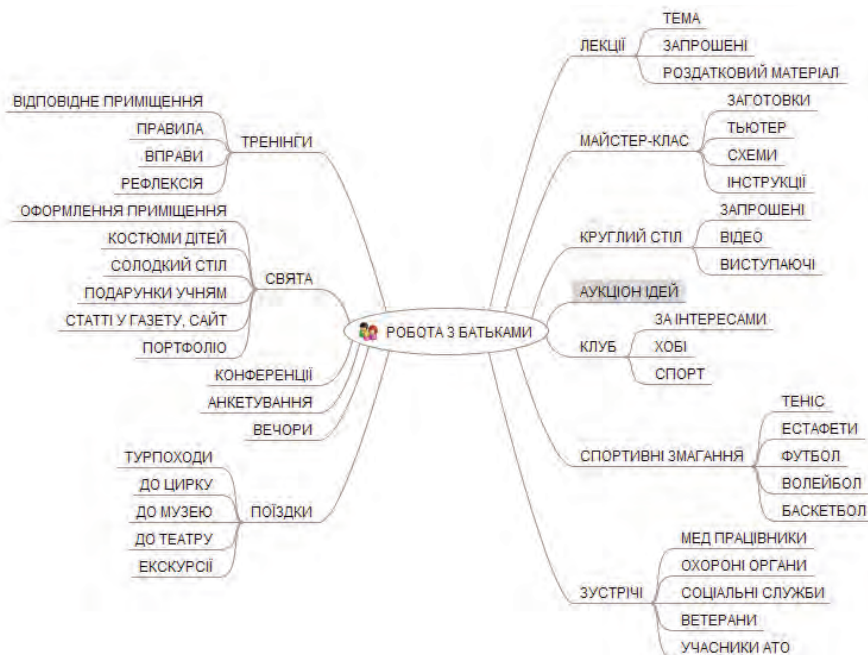

Рис 3. Ментальна карта (карта знань)

- інфографіки (див. рис. 4), завдяки якій можна візуально представити дані для поширення мережею або підготувати їх для подальшого роздрукування

разом із шаблонами та елементами оформлення (<https://infogram.com/>, <https://www.easel.ly/>);

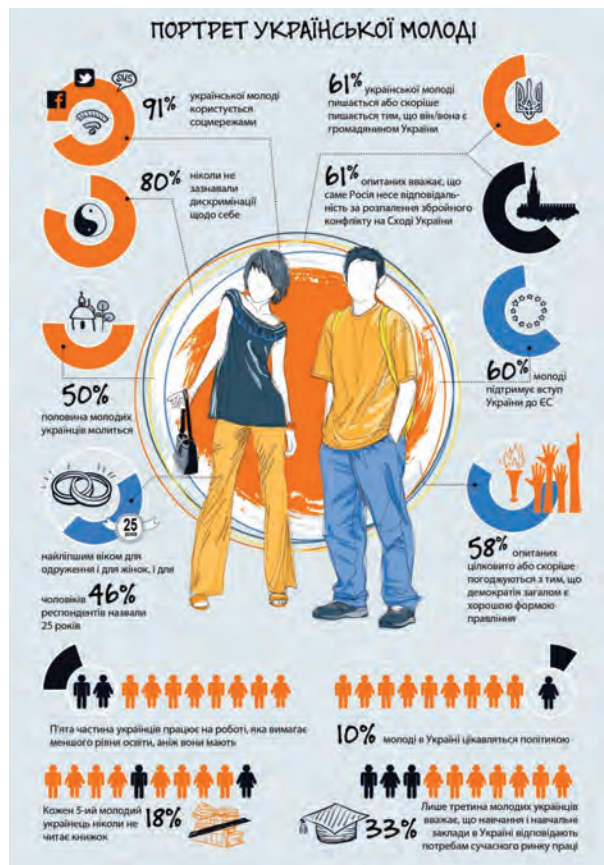

Рис 4. Створення файлів інфографіки для проведення виховних годин

- презентацій фотоматеріалів у вигляді тематичних колажів та відео (<https://www.canva.com/>, <https://create.piktochart.com/>, <https://www.kizoa.com/>).

Готовий матеріал (фотоколаж або слайд-шоу) можна завантажити на комп'ютер або поширити в соціальних мережах Twitter чи Facebook. Крім того, сервіс дозволяє конвертувати слайд-шоу у відеофайли, завантажувати їх у популярний сервіс YouTube.

Безперечно, важливим моментом у використанні ІКТ є бажання куратора групи «іти в ногу з часом», працювати над собою, опановувати нові ресурси, використовувати їх у виховній роботі з молоддю. Однак варто пам'ятати, що організація ефективного зворотного зв'язку на основі інтерактивного діалогу через соціальні сервіси, пошук, розробку і накопичення мультимедійних матеріалів потребує чималих фізичних зусиль і часових затрат.

Отже, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, у процесі навчання та виховання забезпечить формування відповідних технологічних та інформаційних умінь і навичок, які майбутні вчителі застосовуватимуть у різних життєвих ситуаціях. Щодо викладачів, то їм необхідно бути всесторонньо «підкованими» щодо застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, постійно розвиватися, працювати над собою, іти в ногу з часом.

Висновки. Таким чином, використання ІКТ у виховній роботі зі студентами педагогічного коледжу стане ваговою складовою їх дослідницької діяльності; розвиватиме інтелектуальні задатки та творчий потенціал, самостійність, здатність до самоосвіти

та самовиховання; допомагатиме вивчати матеріал у зручному для них темпі, здійснювати тренування для набуття практичних навичок та вмінь, організовувати самоконтроль тощо.

Подальші наші дослідження плануємо присвятити аналізу інтернет-ресурсів із метою активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях із навчальних дисциплін, зокрема методики навчання інформатики та прикладної інформатики, а також підготовці методичних розробок щодо використання інтерактивних вправ, спрямованих на підвищення пізнавальної активності та мотивації студентів до майбутньої професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Жук Ю. О. Пошуково-дослідницька діяльність підлітка в комп'ютерних інформаційних мережах / Ю. О. Жук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Т. 38. – Вип. 6. – С. 63–69.
- Лисина М. И. Развитие познавательной активности детей в ходе общения со взрослыми и сверстниками / М. И. Лисина // Вопросы психологии. – 1982. – № 4. – С. 18–35.
- Мехед Д. Б. Основні вимоги до розробки та використання інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи [Електронний ресурс] / Д. Б. Мехед // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2013. – Вип. 113. – С. 132–135. – (Серія «Педагогічні науки»). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_113_36 (дата звернення: 21.12.2018).

4. Науменко О. М. Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів до використання засобів ІКТ у навчальній діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 4. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/ITZN/em4/content/07nomaei.htm> (дата звернення: 28.12.2018).

5. Сінельник І. Активізація науково-дослідної діяльності студентів педагогічних спеціальностей засобами інформаційно-комунікаційних технологій / І. Сінельник // Молодь і ринок. – 2012. – № 3 (86). – С. 113–117.

6. Сіпайло В. О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки вчителів технологій [Електронний ресурс] / В. О. Сіпайло // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2016. – Вип. 14 (57) –

С. 148–161. URL: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/Ozfm_2016_14_43.pdf (дата звернення: 12.01.2019).

7. Яворовская Л. М. Особенности познавательной активности студентов как предпосылка использования групповых форм обучения / Л. М. Яворовская // Сборник научных работ аспирантов Харьковского государственного университета. – Харьков, 1992. – С. 194–198.

8. Кравчук Г. Аналіз сучасних концепцій використання інформаційних технологій у підготовці фахівців банківської справи [Електронний ресурс] / Г. Кравчук // Наукові записки. – 2007. – № 7. – С. 175. – (Серія «Педагогіка»). URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/analiz-suchasnih-kontseptsiy-vikoristannya-informatsiynih-tehnologiy-u-pidgotovtsi-fahivtsiv-bankivskoyi-spravi.pdf> (дата звернення: 12.01.2019).

Дата надходження до редакції: 24.01.2019 р.